

РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНА ПРИРОДИ

УДК 991.9

Любомир ЦАРИК, Ігор ВІТЕНКО

ЩОДО ПРОБЛЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОМЕРЕЖІ УКРАЇНИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ І РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Розглянуто проблеми виконання базових параметрів Загальнодержавної програми формування національної екомережі України на період 2000-2015 років впродовж двох етапів: 2000-2005 та 2006-2015 років. Проаналізовано забезпеченість базовими категоріями територій та об'єктів ПЗФ адміністративні області України і констатовано відсутність природних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків у ряді областей з високими потенційними ресурсами заповідання. На матеріалах Тернопільської області проаналізовано ступінь заповідності території адміністративних районів та запропоновано розширення мережі регіональних ландшафтних парків, ландшафтних, лісових, і гідрологічних заказників, пам'яток природи.

Ключові слова: національні природоохоронні програми, екомережа, заповідні категорії, перспектива виконання.

Актуальність дослідження. Аналіз виконання загальнодержавних програм євроінтеграційної спрямованості дає можливість співставити темпи їх реалізації, роль центральних і регіональних природоохоронних органів у реалізації поставлених завдань. 2015 є завершальним роком у виконанні загальнодержавної програми формування національної екомережі, надважливої для збереження біотичного і ландшафтного різноманіття України.

Аналіз останніх публікацій. Нами продовжено серію публікацій щодо тенденцій і напрямків розвитку заповідної справи в Україні та адміністративних областях Поділля в період розробки проектів регіональних екомереж та природоохоронних систем [4,8,10,11,12].

Виклад основного матеріалу. Розвиток заповідної справи в Україні у період 2000 – 2015 років був підпорядкований закону Укра-

їни "Про загальнодержавну програму формування національної екомережі на період 2000-2015 років", згідно з базовими показниками якого планувалось довести заповідність території станом на 01.01.2006 р. до 7,0%, та на другому етапі на 01.01. 2016 року – до 10,4% (табл.1). Однак станом на 01.01.2006 року показник заповідності території України становив всього 4,75%, проти запланованого, відставання складало 2,25%; станом на 01.01 2015 року заповідність території складала всього 6,1%. За цим показником не досягнуто запланованого рівня 2006 року, а недовиконання запланованого склало вже 4,3%. Чому такі високі завдання і такі низькі показники їх виконання? А загалом можна стверджувати, що завдання з виконання європейських стандартів у сфері заповідної справи не виконано.

Таблиця 1

Охоронні території та об'єкти природно-заповідного фонду України

Категорія територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Площа земельних угідь					
	тис. гектарів			у відсотках до загальної площі країни		
	на 1 вересня 2000 р.	на кінець 2005 р.	на кінець 2015 р.	на 1 вересня 2000 р.	на кінець 2005 р.	на кінець 2015 р.
Національні природні парки	600	1455	2329	1,0	2,4	3,9
Природні заповідники	160	350	422	0,3	0,6	0,7
Біосферні заповідники	212	250	301	0,3	0,4	0,5
Інші категорії ПЗФ	1427	2200	3223	2,4	3,6	5,3
Усього:	2399	4255	6275	4	7	10,4

Завдання загальнодержавної програми з розбудови екомережі успішно включені до іншої державної перспективної програми – Державної стратегії регіонального розвитку Укра-

їни [2], згідно якої до 2017 року частка заповідності має зрости до 11%, а до 2021 року – до 15% площі держави. Такі вимоги визначені як цією Програмою у зв'язку із процесами

євроінтеграції України, оскільки саме 15% заповідності є пріоритетним європейським показником [3], також – й українськими екополітичними документами – Стратегією державної екологічної політики України на період до 2020 року, документами в сфері заповідної справи. Про реальність майже подвоїти до 2017 року заповідність території України можна було б надіятися, якби практика виконання державних програм у сфері охорони природи не стверджувала зворотне. За нинішньої складної політичної і соціально-економічної ситуації в країні природоохоронні програми фінансуватимуться за залишковим принципом.

Стан реалізації загальнодержавної програми формування національної екомережі проаналізуємо на основі звітів про її виконання. Як впливає зі звіту про виконання цієї програми за 2013 рік "станом на 01.01.2014 затверджено 13 обласних програм формування екомережі (в Автономній Республіці Крим, Вінницькій, Дніпропетровській, Закарпатській, Кіровоградській, Львівській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Чернігівській областях); у 8-и областях окремі підпрограми, розділи щодо формування екомережі включені до регіональних програм з охорони навколишнього природного середовища (Волинській, Запорізькій, Івано-Франківській, Сумській, Хмельницькій, Чернівецькій областях, м. Київ та Севастополь); у 6-и областях розроблено проекти регіональних програм формування екомережі (у Донецькій, Житомирській, Київській, Полтавській, Херсонській, Черкаській областях)". Таким чином, до заключного року виконання загальнодержавної програми формування екомережі ще не затверджені проекти регіональних програм і схеми формування екомережі у 6 територіальних суб'єктів.

У 20012-2014 роках фактично призупинено створення в областях масштабних заповідних об'єктів за рахунок деструктивної позиції лісового відомства, яке категорично не бажало включати лісові угіддя до складу пропонованих заповідних територій.

Фактично не розпочато відведення земельних угідь під базові елементи національної і регіональних екомереж.

Далі розглянемо стан з базовими категоріями заповідання у регіонах України. Ними виступають заказники, під якими зайнято 34,49% заповідних площ, далі йдуть НПП – 30,99%, РЛП – 19,34%, біосферні заповідники – 6,43%, природні заповідники – 5,14%, запо-

відні урочища – 2,44%. На решту п'ять категорій ПЗФ припадає 1,17% заповідних площ.

Заповідників станом на 01.01.2014 року не створено у п'яти областях України (Хмельницькій, Вінницькій, Чернівецькій, Чернігівській і Харківській), хоча потенційні можливості для цього є в кожній з перерахованих областей.

Створення близько 30 НПП у 2009-2010 роках супроводжувалось низкою проблем: щодо відсутності коштів для облаштування повноцінного функціонування цих установ, відсутності належних приміщень для розташування дирекцій парків, нерегульованістю відносин з передачею національним паркам лісових та інших угідь, браку коштів на створення проєктів організації території тощо. Однак такі заповідні території не створено у Житомирській, Кіровоградській і Дніпропетровській областях.

Формування мережі РЛП з 90-х років минулого століття підпорядковано організації місць відпочинку і оздоровлення населення малих і середніх міст та збереження приміських лісових та лісопаркових зон. В кожній з областей має бути розгалужена мережа десятків РЛП, орієнтованих на рекреантів малих і середніх міст. Натомість в Україні функціонує близько 80 РЛП, попри реальну можливість їх збільшення до 200 одиниць. А у таких областях як Волинська, Житомирська, Черкаська і Херсонська вони поки відсутні.

Заказники – це найпоширеніші категорії заповідання в Україні. Вони мають бути представлені в кожному природному чи фізико-географічному районі задля збереження ландшафтного різноманіття. В окремих адміністративних областях заказників загальнодержавного значення вкрай недостатньо для репрезентації ландшафтного різноманіття територій: Миколаївська область – 1, Харківська – 3, Черкаська – 5, Донецька – 7, Херсонська – 7, Одеська -8.

Наведені приклади свідчать про не використані потенційні можливості створення базових категорій заповідання у 15-и адміністративних областях України.

Аналіз заповідності адміністративних одиниць України демонструє низьку частку заповідних територій у областях лісової (Рівненській, Житомирській, Київській, Чернігівській, Львівській, Тернопільській, Сумській) і лісостепової (Вінницькій, Черкаській, Полтавській) природних зон зі значним потенціалом лісових ресурсів (рис. 1). Так, за умови лісистості Вінницької області у 14% і високій частці у лісовому фонді лісів рекреаційного і природо-

охоронного призначення, до складу територій та об'єктів ПЗФ їх включено менше 2%. Лісистість Київської області складає 20,4%, а заповідність – 3,99% [8]. Ці факти є свідченням того, що гальмуються процеси включення лісів з високим природоохоронним і рекреаційним потенціалом до складу заповідних територій.

Проблеми регіонального рівня розглянемо на матеріалах стану заповідної справи Тернопільської області з відносно високим показником заповідності території у 8,87%. Детальний

аналіз пропонується для заповідання на найближчі 5 років територій показав, що можливості для її збільшення є доволі реальними і об'єктивними. У матеріалах таблиці 1 зведені показники наявних і перспективних заповідних площ адміністративних районів. Найвищі темпи заповідання запропоновано для Березанського, Підгаєцького і Збарзького адміністративних районів з показниками зростання заповідності відповідно у 4,21; 3,69 і 2,96.

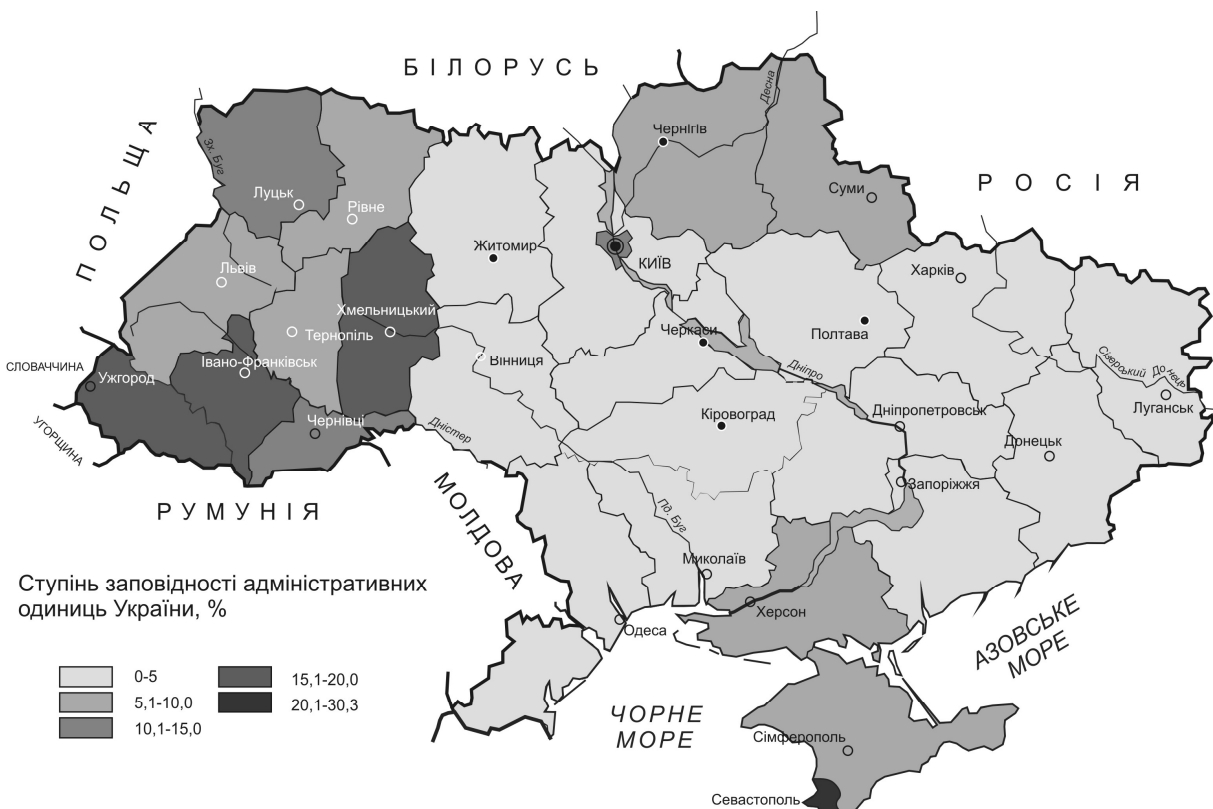

Рис. 1. Степень заповідності адміністративних одиниць України (2015 р.)

Другу групу адміністративних районів з істотним зростанням заповідності території у 1,5 – 1,99 рази увійшли Чортківський, Терехівський, Кременецький, Лановецький, Зборівський, Шумський, Водночас найнижчі темпи розбудови заповідної мережі 1,48-1,01 припадають на Борщівському, Буцацькому, Гусятинському, Заліщицькому, Монастирському адмінрайонам з високою часткою заповідності території вже сьогодні і адміністративним районам з низькою заповідністю Тернопільському, Козівському, Підволочиському (табл.2). Однак подання до створення заповідних об'єктів часто блокується органами влади місцевих громад.

Стратегія перспективного розвитку регіональної заповідної мережі базується на засадах подальшої розбудови базових елементів регіо-

нальної екомережі – ключових територій в усіх ландшафтних районах області та збільшення частки заповідних територій в межах сполучених територій.

Не в усіх ландшафтних районах Тернопільщини сформовані ключові заповідні території, які би повноцінно репрезентували їх ландшафтне різноманіття. Це стосується ландшафтів Малевого Полісся, двох ландшафтних округів Товтрового кряжу, Березанського горбогірного району, Лановецького природного району. В межах цих ландшафтних районів переважають невеликі за площею заповідні об'єкти, які не відповідають просторовим критеріям перспективних ключових територій. Для виходу з положення розробниками схеми регіональної екомережі запропоновано створення в їх межах регіональних ландшафтних парків:

Малополіського, "Бережанське Опілля", Верхньогоринського і Збарзькі Товтри.

Заповідність сполучних територій області і Поділля загалом була оцінена ще у 2009 році [10]. Для прикладу, в межах Серетського екокоридору нараховувалось 58 заповідних об'єктів площею 5154 га; в межах Товтровою екокоридору відповідно – 33 об'єкти на площі 17214 га; в межах Збруцького екокоридору знаходилось 36 заповідних територій на площі 16257 га. Розглянута перспектива створення ряду ландшафтних та гідрологічних заказників для збереження екосередовищ рослинного і тваринного світу. Запропоновано систему заходів щодо оптимізації об'єктів заповідної мережі, серед яких:

- доцільність створення лісового заказника у найбільш заліснених територіях Східного Опілля в межах Бережанського, Підгаєцького, Монастириського адмінрайонів задля повноцінного збереження і відновлення

унікальних дубово-букових лісів;
 - формування мережі перспективних РЛП, яку запропоновано до створення ще у 2005 році науковцями НДЛ "Моделювання еколого-географічних систем", а у 2012 році проведено оцінювання рекреаційного потенціалу, обґрунтування функціональних зон, таких перспективних РЛП: Малополіського, Заліщицько-Вертелківського, Верхньогоринського, Збарзького, Бережанське Опілля, Княжий ліс, Середньосеретського, Подільське Надзбруччя [4]. Створення мережі регіональних ландшафтних парків задля ефективного використання ландшафтних рекреаційних ресурсів водночас істотно розширить заповідні площі у Кременецькому, Зборівському, Лановецькому, Збарзькому, Тербовлянському, Бережанському, Чортківському і Борщівському районах;

Таблиця 2

Індикативні показники щодо збільшення площі природно-заповідного фонду(за матеріалами Департаменту екології.)

№ з/п	Адміністративно-територіальна одиниця		Площа природно-заповідного фонду, тис .га		Співвідношення площі ПЗФ до площі адміністративних одиниць області, %		
	Назва	Площа, га	на 1 січня		на 1 січня		
			2013 року	2016 року	2013 року	2016 року	Тенденція
1.	Бережанський	66113	3,6	10,9	5,5	16,3	+4.21
2.	Бучацький	100587	19,6	20,9	19,5	20,8	+1.06
3.	Борщівський	80212	9,4	13,9	11,7	17,3	+1.48
4.	Гусятинський	101616	14,4	14,6	14,2	14,4	+1.01
5.	Заліщицький	68391	18,3	19,8	26,8	29,0	+1.08
6.	Збарзький	86306	4,5	13,3	5,2	15,4	+2.96
7.	Зборівський	97741	4,6	7,8	4,7	7,9	+1.68
8.	Козівський	69430	1,5	1,8	2,1	2,5	+1.19
9.	Кременецький	91754	9,1	15,6	9,9	17,0	+1.72
10.	Лановецький	64234	2,8	4,9	4,5	7,6	+1.69
11.	Монастириський	58815	8,3	10,1	14,8	17,2	+1.16
12.	Підволочиський	83726	3,4	3,6	4,1	4,5	+1.09
13.	Підгаєцький	49638	1,3	4,8	2,6	9,6	+3.69
14.	Тербовлянський	113003	3,8	7,3	3,4	6,5	+1.91
15.	Тернопільський	74911	0,9	1,1	1,2	1,5	+1.25
16.	Чортківський	90344	5,3	10,1	5,8	11,2	+1.93
17.	Шумський	83800	11,1	18,5	13,2	22,1	+1.67
18.	м. Тернопіль	5852	0,7	0,7	12,4	12,4	1.00
Усього		1382473	122,6	179,7	8,87	13,0	+1.46

- створення низки ландшафтних заказників в межах річкових долин Золотої Липи, Коропця, Бариша, Стрипи, Джурина, Тупи, Серету, Гнізни, Нічлави, Збруча задля збереження природних середовищ річководолинних екокоридорів;

- формування мережі гідрологічних за-

казників на витоках і у верхів'ях річок Ікви, Горині, Жереха; Гнізни, Стрипи задля збереження рідкісних водно-болотних угідь;

- створення розгалуженої мережі пам'яток природи: гідрологічних – у місцях виходів джерельних вод, низинних і верхових боліт, озерець; геологічних – в районах природних

відслонень, відпрацьованих кар'єрів, ботанічних – в місцях збереження фрагментів водно-болотної, лучної, степової і наскельно-степової рослинності, вікових і екзотичних дерев тощо.

Коротко про деякі із заповідних проєктів. На межі Збарзького і Підволочиського районів в межах Товтрового кряжу між населеними пунктами Романове село і Богданівка є перспектива створення ландшафтного заказника у

складі вододільного лісового масиву, до якого примикає унікальна ділянка лучно-степової рослинності. Проведені польові дослідження в межах лучно-степової ділянки показали наявність багатьох рідкісних видів рослин як: сон великий, зіновать Блоцького, горицвіт весняний, анемона лісова, ломиніс звичайний тощо (рис. 2.).

Рис.2. Фіторізноманіття перспективної для заповідання ділянки Товтрового пасма

В межах річкової долини Русилівського потоку створено гідрологічну пам'ятку природи задля збереження унікального каскаду водоспадів. Однак на схилах цього потоку масово зростають рідкісні види рослин, зокрема:

скополія карніолійська, підсніжник білосніжний, фіалка лісова; з тварин – слимак фіолетовий (рис.3). Тому доречно було б створити комплексну пам'ятку природи.

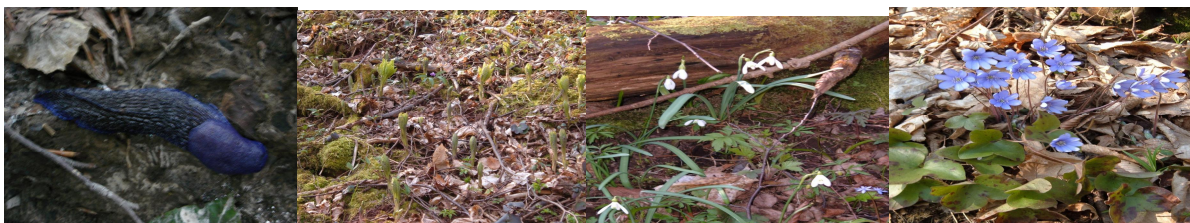

Рис.3. Фрагменти біорізноманіття долини Русилівського потоку

З метою збереження ландшафту річкової долини між сс. Кошилівці і Нирків доцільно створити ландшафтний заказник місцевого значення, що сприятиме охороні цінних лісових масивів, які виконують важливі водоохоронні, протиерозійні та рекреаційні функції

і є середовищем існування рідкісної флори і фауни. Для нижнього відтинку річкової долини характерні значні природні рекреаційні ресурси, збереженню і відновленню яких слугуватиме запропонований заповідний об'єкт. Він межуватиме з національним природним пар-

ком в межах річкової долини і стане дієвим засобом зменшення антропогенного впливу на її нижній відтинок.

Такого роду пропозиції щодо створення мережі різнорангових заповідних територій та об'єктів розроблені для річкових долин Гнізни, Джурина [12], Товтрового пасма.

Висновки. Попри складну ситуацію з реалізацією загальнодержавної програми формування національної екомережі України станом на середину 2015 року працівниками Міністерства екології і обласних департаментів здійснюються

координаційні заходи з активізації природоохоронної діяльності. В період 15-17 квітня 2015 р. у НПП "Дністровський каньйон" відбувся семінар працівників природоохоронних органів на тему "Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду" з обговоренням стратегії і тактики розвитку заповідної справи. Важливо в цей період залучення широких мас громадських активістів, студентства і учнівської молоді до роботи з розширення мережі заповідних об'єктів на локальному рівні.

Література:

1. Балацкий О.Ф. Антология экономики чистой среды / О.Ф.Балацкий. – Сумы: ИТД "Университетская кунига", 2007. – 272 с.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року / zakon.rada.gov.ua/go/385-2014-п.
3. Rio+20: перспективи розвитку в українському вимірі: матеріали міжнародного екологічного форуму "Довкілля для України" (Київ, 23-25 квітня 2013 р.). – Херсон: Грінь Д.С., 2013. – 352 с.
4. Мережа регіональних ландшафтних парків Тернопільщини: концептуальні засади формування, оцінка рекреаційного потенціалу [Царик Л.П., Царик П.Л., Новицька С.Р., Гінзула М.Я., Янковська Л.В.] // Рекреаційне і заповідне природокористування. Збірник наукових праць. – Тернопіль: СМП "Тайп", 2012. – С. 29-56.
5. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні/ www.menr.gov.ua/docs/activity-ecopolit/zvit_2012_.doc
6. Національна доповідь про стан формування національної екологічної мережі України за 2006-2010 роки. – Херсон: Грінь Д.С., 2012 – 200 с.
7. Основні засади державної екологічної політики zakon.rada.gov.ua/go/2818-17.
8. Природно-заповідний фонд України – минуле, сьогодні, майбутнє. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 20-річчю природного заповідника "Медобори" (Гримайлів, 26-28 травня 2010 р.). Тернопіль, 2010. – 944 с.
9. Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні / zakon.rada.gov.ua/laws/show/177/94-вр
10. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем (концептуальні підходи, практична реалізація). Монографія / Л.П.Царик – Тернопіль: "Підручники і посібники", 2009. – 320 с.
11. Царик Л.П. Національні природні і регіональні ландшафтні парки як функціональні складові природоохоронних і рекреаційних систем України / Л.П.Царик, П.Л.Царик // Україна: географія цілей та можливостей. Зб.наук. праць. – К.: ФОП "Лисенко М.М.", 2012. – Т.1. – С. 342-346.
12. Царик П.Л. Перспектива створення заповідних територій у долинах річок Гнізни, Джурина та Вільховець / П.Л.Царик, Л.П.Царик, І.М.Вітенко. – Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія. – Тернопіль: Наук. - видавн. відділ, 2010. – № 2 – С. 236-242.

References:

1. Balatskyi O.F. Antolohyia ekonomyky chystoi srody / O.F.Balatskyi. – Sumy: YTD "Unyversytetskaia knyha", 2007. – 272 s.
2. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku / zakon.rada.gov.ua/go/385-2014-p.
3. Rio+20: perspektyvy rozvytku v ukrainskomu vymiri: materialy mizhnarodnoho ekolohichnoho forumu "Dovkillia dlia Ukrainy" (Kyiv, 23-25 kvitnia 2013 r.). – Kherson: Hrin D.S., 2013. – 352 s.
4. Merezha rehionalnykh landshaftnykh parkiv Ternopilshchyny: kontseptualni zasady formuvannia, otsinka rekreatsiinoho potentsialu [Tsaryk L.P., Tsaryk P.L., Novytska S.R., Hinzula M.Ia., Yankovska L.V.] // Rekreatsiine i zapovidne pryrodokorystuvannia. Zbirnyk naukovykh prats. – Ternopil: SMP "Taip", 2012. – S. 29-56.
5. Natsionalna dopovid pro stan navkolyshnoho pryrodnoho seredovyschha v Ukraini/ www.menr.gov.ua/docs/activity-ecopolit/zvit_2012_.doc
6. Natsionalna dopovid pro stan formuvannia natsionalnoi ekolohichnoi merezhi Ukrainy za 2006-2010 roky. – Kherson: Hrin D.S., 2012 – 200 s.
7. Osnovni zasady derzhavnoi ekolohichnoi polityky zakon.rada.gov.ua/go/2818-17.
8. Pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy – mynule, sohodennia, maibutnie. Materialy mizhnarodnoi nauково-praktych-noi konferentsii prysviachenoї 20-richchiu pryrodnoho zapovidnyka "Medobory" (Hrymailiv, 26-28 travnia 2010 r.). Ternopil, 2010. – 944 s.
9. Prohrama perspektyvnoho rozvytku zapovidnoi spravy v Ukraini / zakon.rada.gov.ua/laws/show/177/94-вр
10. Tsaryk L.P. Heohrafichni zasady formuvannia i rozvytku rehionalnykh pryrodookhoronnykh system (kontseptualni pidkhody, praktychna realizatsiia). Monohrafiia / L.P.Tsaryk – Ternopil: "Pidruchnyky i posibnyky", 2009. – 320 s.
11. Tsaryk L.P. Natsionalni pryrodni i rehionalni landshaftni parky yak funktsionalni skladovi pryrodookhoronnykh i rekreatsiinykh system Ukrainy / L.P.Tsaryk, P.L.Tsaryk // Ukraina: heohrafiia tsilei ta mozhlyvostei. Zb.nauk. prats. – K.: FOP "Lysenko M.M.", 2012. – T.1. – S. 342-346.
12. Tsaryk P.L. Perspektyva stvorennia zapovidnykh terytorii u dolynakh richok Hnizny, Dzhuryn ta Vilkhovets/ P.L.Tsaryk, L.P.Tsaryk, I.M.Vitenko. – Naukovi zapysky TNPU. Serii: Heohrafiia. – Ternopil: Nauk. - vydavn. viddil, 2010. – № 2 – S. 236-242.

Резюме:

Царик Л.П., Витенко И.М. К ПРОБЛЕМЕ РЕАЛИЗАЦИИ ОБЩЕГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОСЕТИ УКРАИНЫ НА НАЦИОНАЛЬНОМ И РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЯХ.

Рассмотрены проблемы выполнения базовых параметров общегосударственной программы формирования экосети Украины на период 2000-2015 годов в течении двух этапов: 2000-2005 та 2006-2015 г.г.. Проанализировано обеспечение базовыми категориями территорий та объектов ПЗФ административных областей Украины и констатировано отсутствие природных заповедников, национальных природных и региональных ландшафтных парков в ряде областей с высокими потенциальными заповедными ресурсами. На материалах Тернопольской области проанализирована степень заповедности территории административных районов и предложено расширение сети заповедных территорий в пределах речных долин, холмистых кряжей, которые выполняют функции экологических коридоров перспективной региональной экосети. В частности предложено создание: гидрологических заказников в местах сохранения водно-болотных угодий, региональных ландшафтных парков поблизости малых и средних городов на территориях с высокими показателями рекреационных ресурсов, ландшафтных, лесных, гидрологических заказников, памятков природы в пределах экоридоров, ключевых и буферных территорий для достижения европейских показателей заповедности территории.

Поданы предложения создания ключевых территорий для репрезентации биотического и ландшафтного разнообразия таких ландшафтных районов, как Малополесского, Восточно-Опольского, Лановецкого, двух природных округов Толтрового кряжа, двух ландшафтных заказников: в нижней части бассейна реки Джуринов и в пределах Збаражских Толтр, а также реорганизации гидрологической памятки природы в комплексную в пределах Русиловского потока.

Ключевые слова: национальные природоохранные программы, экосеть, заповедные категории, перспектива исполнения.

Summary:

Tsaryk L.P., Vitenko I.M. TO THE PROBLEM OF IMPLEMENTATION OF NATIONAL PROGRAMS FORMATION ECOLOGICAL NETWORK IN UKRAINE NATIONAL AND REGIONAL LEVELS.

The problems of implementation of the basic parameters of the formation of a national program of ecological network of Ukraine for the period 2000-2015 for two stages: 2000-2005 2006-2015 yy. Analyzed provision of basic categories of areas that NRF objects administrative regions of Ukraine and noted the absence of natural reserves, national natural and regional landscape parks in a number of areas with high potential of protected resources. On materials of the Ternopil region analyzed the degree of protected territories of administrative districts and suggested expanding the network of protected areas within the river valleys, hilly ridges, which act as ecological corridors promising regional ecological network. In particular, prompted the creation of: hydrological reserves in the field of conservation of wetlands, regional landscape parks nearby towns and cities in areas with high levels of recreational resources, landscape, forest, hydrological reserves, monuments of nature within ecocorridors, core and buffer zones in order to achieve European performance reserve.

Submit a proposal for the creation of the key areas of representation of biotic and landscape diversity of landscape areas as Malopoleskogo, East Opole, Lanovetsky, two natural districts Toltrovogo Ridge, two landscape reserves: at the bottom of the basin and Dzhurin within Zbarazhsky Tovtry, as well as the reorganization of hydrological Memo to the complex nature within Rusilovskogo flow.

Keywords: national environmental programs, Econet, reserved category, the prospect of execution.

Рецензент: проф.Свинко Й.М.

Надійшла 01.04.2015р.

УДК 332.3(477.8)(043.5)

Зіновій ПАНЬКІВ

СТРУКТУРА ТА ГЕОГРАФІЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

Подано визначення природоохоронного землекористування, проведений аналіз структури і географічних закономірностей його розташування в Карпатському регіоні України. Розвиток природоохоронного землекористування в регіоні зумовив створення 1601 об'єкта і території природно-заповідного фонду, які займають 659,4 тис. га. Найбільшу кількість займають пам'ятки природи та заповідні урочища, а найбільшу площу – 14 НПП і 11 РЛП. Переважна більшість площ природоохоронного землекористування розташовано в Карпатській гірській смузі.

Ключові слова: природоохоронне землекористування, Карпатський регіон України, географічні закономірності, структура земельного фонду, національні природні парки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розташування унікальних природних

ландшафтів та об'єктів, поширення рідкісних видів рослинних угруповань створило переду-